

פרשת וארא תשע"ט

פנינים מרבינו האור החיים הקדוש

וציווה את המצריים להכניס את בהמתם אל תוך בתיהם – כמו שהזהיר ד' אותם לפני מכת ברד.

שיטת רש"י בענין מכת דָּבָר

ב והנה שיטת רש"י בביאור השאלות הנ"ל לענין מכת דָּבָר, מבוארת במה שכתב רש"י בענין מכת שחין (ט ז), וזה לשונו: "באדם ובבהמה. ואם תאמר מֵאֵינן היו להם הבהמות, והלא כבר נאמר 'וימת כל מקנה מצרים' (ט ו), אלא לא נגזרה גזירה אלא על אותן שבשדות בלבד, שנאמר (ט ג) 'במקנך אשר בשדה', והירא את דבר ד' הניס את מקנהו אל הבתים. וכן שנויה במכילתא (יד ז) אצל 'ויקח שש מאות רכב בחורו' עכ"ל רש"י.

הרי שמבואר מדברי רש"י, שרש"י סובר: א' רק הבהמות שנמצאו בשדה מתו במכת דבר – ולא הבהמות שהוכנסו אל תוך הבית. ב' היו מצריים כאלה שהכניסו את בהמתם אל תוך בתיהם – 'הירא את דבר ד' הניס את מקנהו אל הבתים' (לשון רש"י. עי' להלן סוף אות ה, שמבואר ההסבר שכתב החזקוני בביאור דברי רש"י הללו).

ולפי"ז כוונת הכתוב (ט ו) באומרו 'וימת כל' מקנה מצרים' הוא, "שכל אותן [בהמות] שבשדות מתו" (פירוש הטור הארוך, ט ג, בביאור שיטת רש"י). אמנם עדיין נשארו בחיים, הבהמות שהוכנסו לתוך הבתים של "הירא את דבר ד'". ובאמצעות דבר זה היו להמצריים בהמות במכת שחין, ברד, מכת בכורות, וכשהם רדפו אחרי בני ישראל.

שאלות על שיטת רש"י – למה לא נצטוו המצריים להכניס את בהמותיהם אל הבתים במכת דָּבָר

ג אמנם יש לשאול על שיטת רש"י, שתי שאלות: א' "ולפרש"י שלא הי' הַדָּבָר אלא במקנה שבשדה, אם כן, למה לא הזהירו תחילה שיכניסו לבתים כמו שעשה בברד" [פירוש הטור הארוך, ט יט, וכן שואל הגו"א, ט ז]. אמנם החזקוני, יט ט בתירוץ הראשון כותב, שאכן גם במכת דבר נאמר "שלח העז כו' הירא את דבר ד'" עיי"ש. אכן מדברי הטור, רמב"ן, ספורנו, גו"א, והאוו"ח, משמע דלא כחזקוני בזה. ב' למה לא כתבה התורה גם אצל מכת דָּבָר – "הירא את דבר ד' הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים". (גו"א שם, העמק דבר). **ולענין** השאלה הראשונה יש לומר כמוש"כ החזקוני (יט ט בתירוץ השני): "מה שלא התרה בו על הַדָּבָר, לפי שהַדָּבָר לא הי' רק על הבהמות והברד היכה אדם ובהמה". ולכן רק במכת

האם נאמרה מכת דָּבָר על הבהמות שבבתים – האם ניצלו כמה מהבהמות של המצריים ממכת דָּבָר

א הנה בענין מכת דָּבָר (המכה החמישית), כתיב: "כי אם מֵאֵינן אתה לשלח כו'. הנה יד ד' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן דָּבָר כבד מאד כו'. וישם ד' מועד לאמר מחר יעשה ד' הַדָּבָר הזה בארץ. ויעש ד' את הדבר הזה ממוחרת וימת כל מקנה מצרים וממקנה בני ישראל לא מת אחד" (ט ב-ג, ה-ו). ובענין מכת שחין (המכה השישית) כתיב: "ויקחו את פיח הכבשן ויעמדו לפני פרעה ויזרק אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת פרח באדם ובבהמה" (ט ז). **ולענין** מכת ברד (המכה השביעית), כתיב: "ועתה שלח העז (-אָסֶף) את מקנך ואת כל אשר לך בשדה כל האדם והבהמה אשר ימצא בשדה ולא יֵאָסֶף הביתה וירד עליהם הברד נְמַתוּ. הירא את דבר ד' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים. ואשר לא שם לבו אל דבר ד' ויעזב את עבדיו ואת מקנהו בשדה" (ט יט-כא).

הרי שבענין מכת ברד, מבואר מדברי הכתוב: א' שבשעת המכה הזאת (המכה השביעית), עדיין הי' להמצריים בהמות משלהם. ב' היא לא נאמרה לענין האנשים והבהמות שיימצאו בתוך הבתים, בשעת המכה. [עי' חי' הגרי"ז עה"ת סו"פ וארא. (ומבואר להלן אות ח). ודו"ק. אולם דברי הגרי"ז לא נאמרו בשיטת המהר"ל (גו"א ט י, הובא להלן אות ג) שכתב "המכה של ברד ירד על כל דבר רק מי שהי' מבריח את הבהמות לבתים הי' ניצול"].

ג השם יתברך אמר למשה להזהיר את המצריים ולצוות אותם, לאסוף את עבדיהם ומקניהם מן השדה ולהכניס אותם אל בתיהם לפני התחלת מכת ברד. (ואע"פ שכתוב ועתה שלח העז, [מ"מ] לא נתחייבו המצריים להכניס אותם באותו היום אלא לפני התחלת מכת ברד ביום מִקְרָה. וכן לפימש"כ הספורנו, ט יט [עי' להלן, סוף אות ח, מש"כ בשיטת הספורנו], נראה מבואר שכוונת "ועתה שלח העז" הוא: "עכשיו" – במכת ברד 'שלח העז' וכו'. ודו"ק).

אמנם לענין מכת דָּבָר, העניינים הנ"ל לא נתבארו בהפסוקים, באופן מפורש כל כך. ולכן יש לשאול: א' האם מכת דָּבָר רק נאמרה לענין הבהמות שנמצאו בשדה בשעת התחלת המכה או שמא גם הבהמות שהיו בתוך הבתים, נכללו בכלל המכה הזאת. ב' אם נאמר שאכן רק הבהמות שנמצאו בשדה, מתו במכת דָּבָר: האם נמצאו כאלה מצריים שהכניסו את בהמתם אל תוך הבית – לפני התחלת המכה. ג' אם נאמר שאכן רק הבהמות שנמצאו בשדה, מתו במכת דָּבָר: האם ד' הזהיר

ה, ועי"ז הם היו יכולים להקדים ולהכניס את בהמתם לתוך הבית. (שאלו לא נתוודע להם ענינו של מכת דָּבָר עד לאחר התחלת המכה, שוב לא היתה קיימת אפשרות להציל את בהמתם מכיון ש"ברגע אחד מתו כל המקנה". מלבי"ם ט א, ה. אבן עזרא ט י, וע"ע חזקוני ט ג. וכעת צ"ת שיטת האוה"ח בזה).

ב' מי שהי' ירא את ד', לא הוצרך לצווי מיוחד - 'שלח העז' - בכדי שהוא יזדרז להכניס את בהמותיו אל תוך הבית. (וכ"כ האוה"ח ט יט).

שיטת האוה"ח בביאור השאלות הנ"ל בענין מכת דָּבָר – למה הניסו היראים את בהמתם אל הבתים רק במכת ברד ולא במכת דָּבָר

ה) הנה שיטת האוה"ח (ט ג) הוא: א' שמכת דָּבָר רק נאמרה על הבהמות שבשדה (כשיטת רש"י, ולא כהרמב"ן ט ג, עכ"פ בפירושו הראשון. עי' בזה בטור וברבינו בחיי שם). ב' לא נמצא אף מצרי אחד שהכניס את בהמותיו מן השדה אל הבית. ולכן כל הבהמות של המצריים מתו במכת דָּבָר. (ולפי"ז מיושבת שאלת הטור והגו"א - השאלה השנייה הנ"ל על שיטת רש"י - מדוע לא נאמר 'הירא את דבר ד' הניס' אצל מכת דָּבָר).

[כן נראה מבואר מדברי האוה"ח (ט ג, ו). שהרי אילו סובר האוה"ח שהיו בהמות שהוכנסו לבתים וניצולו, מאי האי דקאמר האוה"ח (ט ג) "וכולן מתו", וכי האוה"ח בא לומר לנו שאכן נתקיים הדבר ד'. אתמוהה. אלא נראה שהאוה"ח מבאר, שאע"פ שהמכה היתה רק על אלו שבשדה מ"מ "וכולן מתו דכתיב וימת כל מקנה מצרים - [מכיון שהם] היו בשדה". וכן מבואר מעומק דקדוק לשון האוה"ח בפסוק ו, ממשי"כ האוה"ח "ולזה לא אמר אשר בשדה" (וכמוש"כ באור בהיר אות קנ. אמנם צ"ע לפי"ז מש"כ שם באות קמח עיי"ש)].

אלא שאם נאמר שזהו שיטת האוה"ח הרי שיש לשאול על דברי האוה"ח: מכיון שבמכת ברד, הירא את דבר ד' הניס את בהמתו אל הבית, מאיזה טעם לא הניסו היראים הללו את בהמתן אל הבית במכת דָּבָר. [ואין לתרץ ולומר שמכיון שבמכת דָּבָר לא ציווה ד' אותם - באופן מפורש - להכניס את בהמתם לבית, לכן הם לא עשו כן. שהרי האוה"ח כותב (ט יט) שאין צורך לצווי מיוחד בכדי שהירא, יניס את בהמתו לבית "אלא הוא מעצמו (-בלי צווי מיוחד מד') כשישמע כי מחר כו' [יביא ד' דָּבָר] יירא ויכניס כו' מקנהו". וצ"ע].

לפי שיטת האוה"ח שכל בהמות המצריים מתו במכת דָּבָר מנין היו להם בהמות בהמכות שלאחרי מכן

ו) אולם אין לשאול על האוה"ח, שאם כל בהמתם של המצריים מתו במכת דָּבָר, מנין היו להם בהמות במכת שחין, ברד, מכת בכורות, ולרדוף אחרי בני ישראל. כי יש לומר כמוש"כ הרבינו בחיי (ט יט) וזה לשונו: "אולי המקנה הזה

ברד הזהיר ד' אותם בכדי שהעבדים אשר עם המקנה בשדה יימלטו על נפשם כי חביב אדם שנברא בצלם (ספורנו ט יט).

אמנם הטור (וכעין זה בגו"א שם) מתרץ, שד' לא ציווה את המצריים להכניס את הבהמות לתוך בתיהם במכת דָּבָר, משום שד' באמת לא רצה שהם יכניסו לתוך הבתים. שהרי אילו היו כולם מכניסים את בהמתם להבתים "לא הי' מוצא הדָּבָר מה להכותם" (טור שם) ו"לא הי' נראה המכה כלל" (גו"א שם). ולכן בכדי שמכת דָּבָר תהא ניכרת ונראית לעיני מצרים, לא צווה ד' אותם להכניס את בהמתם לתוך בתיהם.

אולם במכת ברד מכיון שלא היתה קיימת החשש הזה, [לפיכך] ציווה ד' להכניס את עבדיהם ובהמתם אל תוך הבתים. ומבאר הטור שהטעם שלא היתה קיימת החשש הזה במכת ברד הוא משום שאפילו אם כולם יכניסו את עבדיהם ובהמתם אל תוך הבתים מ"מ עדיין היתה מכת הברד ניכרת ונראית לעיני המצריים. לפי שהיא היתה "מִפְּהַּ באילנות ובעשב האדמה שעליהם היתה עיקר הגזירה". (מש"כ הטור ש"עיקר הגזירה" היתה על האילנות ועשב האדמה, עי' בזה ברמב"ן, ט יח-יט, ובמש"כ המלבי"ם עזה"ד, שהיו שני סוגי ברד עיי"ש).

ד' לא רצה שהמצריים יכניסו את בהמתם תוך הבית במכת דָּבָר (טור וגו"א בשיטת רש"י)

ד) ולענין השאלה השנייה הנ"ל, על שיטת רש"י, המהר"ל (גו"א שם) מבאר, שמכיון "שלא הי' רצון הקב"ה שיכנס אותם לבית" לכן לא נאמר במכת דָּבָר 'הירא את דבר ד' הניס את כו' אל הבתים'. [וההסבר בזה, כותב המהר"ל, הוא: א' אי אפשר לומר שהירא קיים את "דבר" ד', שהרי לא הי' שום "דבר ד'" שיצווה להכניס את הבהמות לבתים. ב' אי אפשר לומר שהירא קיים את דבר ד' מכיון שמזה משמע שמי שלא הכניסם אינו ירא את דבר ד'. ודבר זה אינו נכון שהרי מכיון שלא נאמרה אזהרה וצווי להכניסם לבית "אין לומר על מי שהי' מניח בהמותיו בשדה שהוא אינו ירא דבר ד'" עיין שם עוד.

ואציין שמה שנתבאר בטור ובגו"א שבמכת דָּבָר לא היתה רצונו יתברך, שהמצריים יכניסו את בהמתם לבתיהם, מדברי האוה"ח (ט ה) מבואר לא כן, כי האוה"ח סובר שאכן רצונו יתברך הי' שהם יכניסו את בהמתם מן השדה (עי' להלן אות ה בזה).

ומבואר מדברי הטור והגו"א, שאפילו לפי פרש"י (שמכת דבר רק אירעה להבהמות שבשדה) לא הזהיר משה את המצריים להכניס את בהמתם אל תוך בתיהם לפני התחלת המכה. ואעפ"כ כתב רש"י שהיו מצריים כאלה שאכן הכניסו את בהמתם אל תוך בתיהם.

ומבואר מזה: א' שאפילו בלא צווי מפורש, של 'שלח העז', ידעו המצריים מתי אמורה מכת דָּבָר להתחיל (וכ"כ האוה"ח ט

ומתריך האוה"ח "הרי שלך לפניך מה שהקדים ד' לומר לו שאין תכלית הכוונה במכות להרע אלא בעבור הראותו כוחו הגדול וידו החזקה. ולזה הודיעו שיאסוף אדם ובהמה מן השדה. ועל כל פנים תעשה המכה רושם בהשחתת מה שהוא מחובר לארץ שכן כתיב ואת כל עשב השדה הכה הברד ואת כל עץ השדה שָׁבַר."

והיינו שהאוה"ח שואל, שאם לא ימותו אף אחד מהמצריים או בהמתם, במכת ברד, א"כ אין דבר זה נקרא "מכה" כלל. ומתריך האוה"ח שאין תְּנַחָה זו נכונה, כי המהות של המכה איננה תלויה בזה שהיא גורמת איזה שום רעה להמצריים, אלא מהותה ותכליתה הוא זה שעל ידה יראו המצריים את כוחו הגדול וידו החזקה של ד' יתברך.

אמנם לפי"ז עדיין טעון הדבר הסבר, שהרי סוף סוף אם לא יארע שום דבר ע"י מכת ברד א"כ איך יראו המצריים את כוחו הגדול וידו החזקה של ד' יתברך על ידי מכת ברד. [היינו שבסופו של דבר יש צורך שהמכה תעשה משהו בפועל דאל"כ אין "ניכר" כלל שהיתה כאן איזה שום מכה, ולא ילמדו המצריים מאמצעותה על כוחו הגדול וידו החזקה של ד' יתברך].

ועל זה מסיים האוה"ח וכותב שעכ"פ יהא ניכר לכולם שד' עושה כאן איזה שום מכה - ויראו את כוחו הגדול וידו החזקה - כי ע"י הברד יִשְׁתַּחֲוּ האילנות ועשב השדה.

[דהיינו שאין כוונת האוה"ח במש"כ "ועכ"פ תעשה המכה רושם בהשחתת מה שהוא מחובר לארץ", לומר תירוץ שני להשאלה של "מה מכה זו עושה" (וכעין התירוץ של הטור, ט ט) – שהמכה באמת פועלת איזה שום רעה בהשחתת המחובר לארץ (ודלא כתירוץ א' הסובר שאין מהותה של המכה מיוסדת על עשיית איזה שום רעה). אלא כוונת האוה"ח הוא כנ"ל – להסביר איך המכה תהא ניכרת כלל אם היא לא גורמת למיתת המצריים ובהמתם.

והיינו שכוונת האוה"ח הוא כמוש"כ הגו"א (ט ו "אבל כו' לפיכך"), שיש צורך שיהא ניכר שיש כאן איזה מכה. ואציין שמלשון הגו"א משמע שלקיום התכלית הזה מספיק ענין זה שהמצריים יראו את הברד עצמו יורד מן השמים (עיי"ש בלשון קדשו). אולם מדברי האוה"ח משמע שלקיום ענין זה יש צורך שהמכה תעשה רושם עכ"פ במו שמחובר לארץ. ועיין].

הרי שמבואר מדברי האוה"ח הללו שיש צורך להמכה לעשות רושם. דהיינו שעל ידה יהא ניכר ונראה לְפַל שד' עושה כאן איזה שום דבר הַמְרָאָה על כוחו הגדול וידו החזקה. וא"כ לפי זה צ"ע דברי האוה"ח שכתב, שבמכת דָּבָר, רצונו יתברך ה' שהמצריים יכניסו את בהמתם אל תוך בתיהם, והרי באופן כזה לא תהא המכה ניכרת כלל וכלל בשום אופן שהוא. שהרי אם הבהמות לא ימותו (ולא נשחתת שום חלק מן

(ב-מכות ברד), הביאו אותו משאר הארצות ואנשי מצרים קנוהו מהם". (וע"ע מש"כ המשך חכמה והעמק דבר, שהמצריים קנו בהמות מבני"י. ולפורה"ט צ"ת על דבריהם מדברי המכילתא, שציין רש"י, להלן יד ז).

אמנם מה שטעון הסבר וביאור בשיטת האוה"ח הוא השאלה הראשונה הנ"ל על שיטת רש"י: מאיזה טעם לא נאמרה, באופן מפורש, האזהרה של 'שלח העז את מקנך', אצל מכת דָּבָר. מאיזה סיבה נשתנה מכת דָּבָר ממכת ברד, שבמכת ברד, ד' הזהיר את המצריים (-להכניס את בהמתם לבתיהם), באופן מפורש, משא"כ במכת דָּבָר לא הזהיר ד' אותם באופן מפורש (-ורק נִמְזַד' להם את ענין הצלת בהמתם עי"ז שהודיע להם מתי הוא זמן התחלת המכה). וצ"ב כעת.

[והנה התירושים (להשאלה הזאת) שנתבאר לעיל (אות ג, בשיטת רש"י), אינם יכולים להיאמר לפי שיטת האוה"ח. כי האוה"ח סובר, שרצונו יתברך ה', שאפילו ה"בהמות" של המצריים היו ניצולים ולא ימותו במכת דָּבָר. דהנה זה לשון האוה"ח: "וישם ד' מועד לאמר. פירוש, הודיע אותם זמן המכה כדי שיכניסו המקנה מהשדות וכמו שמצינו לו שעשה במכת ברד. ו[אולם] שם (-במכות ברד) אמר ד' הדברים מפורשים דכתיב 'שלח העז' וגו', וכאן אמר הדברים ברמז". הרי מבואר שהאוה"ח (ט ה) סובר, שגם במכת דָּבָר, רצונו יתברך ה' שהמצריים יכניסו את בהמתם אל תוך בתיהם ויניצלו.

ואולי יש לתרץ, על פי מה שיש לדקדק מדברי האוה"ח (ט ט), שאפילו מה שנאמר אצל מכת ברד לא היתה "צווי" ואזהרה מוד' להמצריים (-להכניס את בהמתם אל תוך בתיהם), אלא זה ה' רק הודעה בעלמא. וזה לשון האוה"ח: "ולזה הודיעו שיאסוף אדם ובהמה מן השדה" (אוה"ח שם). ולכן סובר האוה"ח שלענין הודעה בעלמא אין שום חילוק בין אם ההודעה נאמרה בדרך רמז או באופן מפורש].

מכיון שד' רצה שהמצריים יכניסו את בהמתם לבתים במכת דָּבָר (לפי שיטת האוה"ח) איך יהא ניכר כלל שד' עושה איזה שום מכה – הסבר עומק דברי האוה"ח בענין מכת ברד

(ז) ועוד יש לשאול על שיטת האוה"ח (שד' רצה שהמצריים יכניסו את בהמתם לבתיהם. וכן צ"ע לפי התירוץ הראשון של החוקני ט ט), את השאלה שמתבארת מתוך דברי הטור והגו"א: אם במכת דָּבָר, כל המצריים יכניסו את בהמתם לתוך בתיהם, איך יהא ניכר כלל, שד' עושה כאן איזה שום מכה.

[ויש להוסיף, ולחזק את השאלה הזאת, שהרי מדברי האוה"ח (ט ט) מבואר, שיש צורך לזה שהמכה תהא ניכרת ונראית וכמו שיתבאר. דהנה האוה"ח שואל את השאלה הנ"ל לענין מכת ברד: אם ד' מצווה למצריים לאסוף את עבדיהם ומקניהם אל תוך בתיהם, א"כ "מה מכה זו (-ברד) עושה".

אלא אע"פ שהי' מתהווה הענין שגורם למכת הַדָּבָר מ"מ היו הבהמות שבביתם ניצולים.

והסבר הדברים הוא על פי מה שכתב הרמב"ן, שמכת הַדָּבָר נעשית על ידי שינוי האוויר (-קלקול האוויר). ולכן מצד טבע הדברים, הי' האוויר הרע הזה אמור להתפשט ולהיכנס גם אל תוך הבתים ולהרוג את הבהמות שבתוכם. [כי גם אם היו כל החלונות ודלתות פתוחות היו הבהמות שבבית ניצולים במכת הַדָּבָר].

אמנם ד' פעל נס בזה, שהאוויר הרע הזה לא הזיק להבהמות שבביתם. כי כן גזר ד' שמכת הַדָּבָר רק תהרוג את הבהמות שבשדה ולא את הבהמות שבביתם.

ולפי"ז מיושבת שיטת האוה"ח, כי אפילו באופן שכל המצריים היו מכניסים את בהמתם לבתים, במכת הַדָּבָר, עדיין היתה המכה ניכרת ונראית לכולם. וכוחו הגדול של ד' יתברך, הי' נראה לעיני המצריים. לפי שעדיין הי' נמצא בכל מצרים, האוויר המקולקל הזה שגורם למכת הַדָּבָר – ואעפ"כ לא היו הבהמות שבבית מתים. ובזה היו המצריים רואים את כוחו הגדול וידו החזקה. ודו"ק.

[ואציין (בקיצור נמרץ) את שיטת הספורנו (ט יט-כא) בענינים אלו. כי הספורנו סובר: א' מכת הַדָּבָר היתה רק על הבהמות שבשדה כרש"י. (ואעפ"כ ד' לא אמר 'שלח העז' אצל הַדָּבָר כי רק הבהמות מתו במכה זו, משא"כ במכת ברד מתו גם אנשים - וחביב אדם שנברא בצלם - לפיכך הזהירים ד' 'שלח העז').

ב' הפסוק של "הירא את דבר ד' הניס" נאמר גם על מכת הַדָּבָר – ולא רק על מכת ברד. (אולי סובר הספורנו כן משום ש"הניס" הוא לשון עבר וצ"ת. ואולי למד הספורנו כן מדברי המכילתא יד ז. ולפי"ז כמוכן אין מקום להשאלה השנייה - שאלת הגו"א והעמק דבר - שהובא לעיל באות ג).

ולפי"ז מבוארים דברי החזקוני (ט ו) שכתב על דברי רש"י (כשמצטט רש"י את לשון המכילתא, הובא לעיל אות ב): "פרש"י [שבמכת הַדָּבָר] והירא את הַדָּבָר ד' הניס את מקנהו אל הבתים. זהו לשון פירוש רש"י ואינו הפסוק". דהיינו שהחזקוני בא לומר שאין כוונת רש"י כדברי הספורנו הנ"ל – שהפסוק של "הירא כו' הניס" נאמר גם על מכת הַדָּבָר. ודו"ק].

הבריאה, במכת הַדָּבָר, כמו במכת ברד), איך יקויים המהות והתכלית של המכה, שהוא בכדי שהמצריים יכירו את כוחו הגדול וידו החזקה. וצ"ע].

יישוב שיטת האוה"ח על פי דברי הרמב"ן והגרי"ז – שיטתו המחודשת של הספורנו וביאור דברי החזקוני על פי זה

ח) ואולי יש לתרץ את שיטת האוה"ח, על פי דברי הרמב"ן (ט ג, בסו"ד. וע"ע טור וריבנו בחיי), והגרי"ז (סו"פ וארא). דהנה הגרי"ז מבאר, שאע"פ שהבהמות שבבית ניצלו, הן במכת הַדָּבָר (לשיטת רש"י והאוה"ח), והן במכת ברד, מכל מקום צורת ההצלה שלהם בכל אחד משתי המכות הללו, נעשית באופן שונה לגמרי.

שהרי סיבת הצלת הבהמות בהיותם בבית במכת ברד, לא נבעה מצד זה שקורת גג הבית היתה מגינה עליהם מהברד שירד עליו, אלא צורת ההצלה היתה מצד זה שד' גזר שהברד רק יפול על 'עבד', 'בהמה' או 'עץ ועשב השדה'. ולכן במקום שלא נמצאו אחד מהדברים האלו, לא ירד הברד כלל וכלל.

ולכן כשהבהמה היתה בבית, היא ניצלה מהברד עי"ז שבכלל לא ירד הברד על המקום שבו היא נמצאת – ולא שירד הברד בהאוויר שמעליה ורק שגג הבית מנע את הברד מלרדת על הבהמה.

אמנם כל דברי הגרי"ז אינם אמורים אלא לענין מכת ברד, שבו אמר ד' במפורש 'שלח העז את מקנך'. כי באמצעות אמירה זו נתבאר שלא נגזרה גזירת הברד - ולא ירד הברד - על הבהמות שנמצאו בבית. (וקצת כעין זה מבואר בהמלבי"ם עיי"ש).

אולם לענין מכת הַדָּבָר, מכיון שד' לא אמר שם את הדברים הללו של 'שלח העז את מקנך', הרי שהצלת הבהמות בהיותם בבית, לא נעשית באותו אופן שבו ניצלו הבהמות - בהיותם בבית - במכת ברד. אלא שצורת הצלתם היתה, על ידי זה שד' מנע את "כח הַדָּבָר" מלהתפשט אל תוך הבתים. (ע"י להלן ההסבר בזה על פי הרמב"ן).

דהיינו שבאופן שכל המצריים היו מכניסים את בהמתם להבתים, לא היתה הצלתם נעשית באותו צורה של הצלת הבהמות שבביתם במכת ברד – שלא הי' מתהווה כלל וכלל שום גורם שיכול לגרום למכת הַדָּבָר להתפשט בעולם.

לע"נ עמוד התורה הרה"ג ר' רפאל שמואל בן הרב ארי' לייב צוקללה"ה

הגליון הזה מוקדש לע"נ מרת בריינא זלאטא ב"ר ראובן יצחק ז"ל, נפטרה כ"ז סיון תשע"ז	הגליון הזה נתנדב לע"נ איש נעים הליכות, שריד לדור ישן, הרה"ג ר' אלחנן בן הרב פריץ זצ"ל, נפטר שב"ק כ"ג סיון תשע"ז	הגליון הזה נתנדב לע"נ האשה הצדקנית שהייתה תמיד בשמחה, ושם ד' שגור בפייה, מרת אסתר ב"ר שלום ז"ל
---	---	--

יו"ל ע"י מכון פניני אור החיים לתיקונים והערות נא לפנות למייל: peninei.ohrhachaim@gmail.com או בטל: 845-300-0360
נא לא לעיין בשעת התפלה וקריאת התורה